

Prelogova baština danas II : znanstveni skup u povodu 100-te obljetnice rođenja prof. Milana Preloga : program i sažeci

---

Edited book / Urednička knjiga

Publication status / Verzija rada: **Published version / Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)**

Publication year / Godina izdavanja: **2019**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:254:312048>

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-23**

Repository / Repozitorij:

[PODEST - Institute of Art History Repository](#)

ZNANSTVENI SKUP

Prelogová baština danas

II

Poreč, 8.–9. studenoga 2019.

INSTITUT ZA POVIJEST UMJETNOSTI

ZNANSTVENI SKUP

Prelogová baština danas

II

Program i sažeci

INSTITUT ZA POVIJEST UMJETNOSTI

ZNANSTVENI SKUP

Prelogova baština danas

II

8. – 9. studenog 2019.

Istarska sabornica
Ulica Matka Laginje 6, Poreč

ZNANSTVENO-PRIREDIVAČKI ODBOR

Katarina Horvat-Levaj

Miljenko Jurković

Mladen Obad Šćitaroci

Zlatko Uzelac

Ratko Vučetić

Danko Zelić

ORGANIZACIJA

Ana Ćurić

Nela Gubić

Skup je organiziran u suradnji s Gradom Porečom i
Zavičajnim muzejem Poreštine.

INSTITUT ZA POVIJEST UMJETNOSTI

Program

Petak, 8. studenoga

8.45 REGISTRACIJA SUDIONIKA

1. SESIJA

MODERATOR: MILJENKO JURKOVIĆ

9.00 Katarina Horvat-Levaj
Uvodno o Milanu Prelogu

9.20 Mladen Obad Šćitaroci, Bojana Bojanić Obad Šćitaroci
Urbanizam naslijeđa u kontekstu promišljanja baštine Milana Preloga

9.40 Iva Raič Stojanović
Prelogova "revizija dogmatskih postulata" u konzervatorskoj djelatnosti nakon Drugoga svjetskog rata

10.00–10.20 STANKA

2. SESIJA

MODERATOR: RATKO VUČETIĆ

10.20 Marijan Bradanović
Milan Prelog i metodologija rada Konzervatorskog zavoda u Rijeci

10.40 Zlatko Uzelac
Integralni urbanističko-konzervatorski pristup u primjerima istraživanja gradova u novijoj praksi Instituta za povijest umjetnosti

11.00 Erik Roth
Inventarizacija povijesnih cjelina u njemačkoj saveznoj pokrajini Baden-Württemberg

11.20–11.40 STANKA

3. SESIJA

IZLAGANJE I VODSTVO PO GRADU IVANA MATEJČIĆA

11.40 Ivan Matejčić
Novi podaci o povijesnom urbanizmu Poreča nakon Preloga

12.20 Vodstvo po Poreču

14.00–15.30 STANKA ZA OBJED

4. SESIJA

MODERATORICA: ANA ŠVERKO

- 15.30 Nada Grujić
Milan Prelog i Knežev dvor u Dubrovniku
- 15.50 Ivana Tomas
Promišljanja o Dubrovniku i njegovu izvangradskom prostoru u ranom srednjem vijeku
- 16.10 Danko Zelić
Trinaestostoljetni urbanistički planovi i arhitektura Dubrovnika, Korčule i Raba

16.30–16.50 STANKA

5. SESIJA

MODERATORICA: NADA GRUJIĆ

- 16.50 Ana Šverko
Prostor-vrijeme-informacija. Prelogov pristup istraživanju prostora južnog Jadrana u novom vremenu
- 17.10 Joško Belamarić
Stanje i perspektive "zaštićenog krajolika Rijeke dubrovačke" – 55 godina od Prelogove sintagme "baština bez baštinika"

Subota, 9. studenoga

6. SESIJA

MODERATOR: ANDREJ ŽMEGAČ

- 9.00 Dino Milinović
Prelogova interpretacija kasne antike
- 9.20 Miljenko Jurković
Transformacije povijesnog pejzaža Istre od kasne antike do srednjeg vijeka
- 9.40 Predrag Marković
Gotička stambena arhitektura Poreča – 60 godina poslije
- 10.00 Dušan Mlacović, Renata Novak Klemenčić
Rast koparskog urbanog areala u kasnome srednjem vijeku: stanje istraživanja i otvorena pitanja

10.20–10.40 STANKA

7. SESIJA

MODERATOR: MARIJAN BRADANOVIĆ

- 10.40 Katarina Horvat-Levaj
Urbogeneza povijesnog središta Rijeke
- 11.00 Marko Rukavina, Andrea Čeko
Centurijacija kao prostorna osnova rasta grada na primjeru Splita
- 11.20 Darka Bilić, Krasanka Majer Jurišić
Lice grada kao zrcalo vlasti. Oblikovanje gradskog prostora u Dalmaciji od 15. do 18. stoljeća
- 11.40 Ana Plosnić Škarić
Transformacija trogirskih rezidencijalnih sklopova s dvorištem i kulom tijekom srednjega vijeka

12.00–12.20 STANKA

8. SESIJA

MODERATOR: ZLATKO UZELAC

- 12.20 Jana Vukić
Revitalizacija povijesne jezgre Dubrovnika: Prostor, vrijeme, značenje
- 12.40 Damir Krajnik, Luka Ilić
Horizontalni/raspršeni hotel kao model revitalizacije povijesne jezgre naselja Bale
- 13.00 Jelena Zlatar Gamberožić, Anđelina Svirčić Gotovac
Urbana revitalizacija gradskih središta u Zagrebu i Ljubljani

13.20–15.00 STANKA ZA OBJED

9. SESIJA

MODERATORICA: KATARINA HORVAT-LEVAJ

- 15.00 Andrej Žmegač
Platforma za kartografiju gradova panonskog prostora
- 15.20 Ratko Vučetić
Urbana transformacija Varaždina i Osijeka u 16. stoljeću
- 15.40 Viki Jakaša Borić, Biserka Dumbović Bilušić
Formiranje i transformacije sjeverozapadnog dijela bloka Trg bana J. Jelačića – Petrinjska ulica – Trg N. Š. Zrinskog – Praška ulica u Zagrebu
- 16.00 Katarina Horvat-Levaj
Završna riječ

Stanje i perspektive “zaštićenog krajolika Rijeke dubrovačke”

– 55 godina od Prelogove sihtagme “baština bez baštinihika”

**Joško
Belamarić**

Rijeka dubrovačka (Ombla; *per antonomasiam* Rijeka), duboki je riječno-morski fjord okružen visokim brdima. Dug 5 km, širok 200–400 m, sjeverozapadno od Dubrovnika, zapravo je potonulo ušće rijeke Omble (antički Arion), koja se već 1169. godine spominje kao *Rijeka*. Ombla bijaše omiljeno ladanje dubrovačke vlastele oko čijih se ljetnikovaca razvilo deset naselja. *Palazzi di delizie* ogledali su svoja gotička, renesansna i barokna pročelja izravno na vodenoj površini. Rijeci su pružali svoje terase, skale, orsane, “pavijune”. Povijesni opisi tog prostora izazivaju čuđenje usporedimo li ih s današnjim stanjem. Rijeka dubrovačka danas se nalazi na prijelomnici, s obzirom na čitav niz planova nove mreže komunikacija i drastičnog proširenja ACI-jeve marine u Komolcu, na nebrigu u odlaganju svakojakog otpada čak pored izvora pitke vode... U prostoru Rijeke naći ćemo niz antologijskih primjera arhitektonskih i urbanističkih promašaja, brzopletosti i potpune bezosjećajnosti te nerazumijevanja duha tog povijesnog ambijenta.

Institut za povijest umjetnosti radi na konzervatorskoj studiji za Rijeku dubrovačku u kojoj se kane predložiti mjere zaštite, imajući u vidu da bi se kulturni krajolik trebao interpretirati, dosljedno antropološkoj definiciji, kao holistički okvir za pojedinačna kulturna dobra koja se u njemu nalaze i kao prostor u kojemu se može čitati konsignacija brojnih materijalnih i nematerijalnih sastavnica, pa i etičkih stajališta društvenih, ekonomskih i političkih snaga te ideoloških stavova. Unatoč svemu što je gore dijagnosticirano, s obzirom na neprijeponu kulturnopovijesnu i prirodnu vrijednost koju Rijeka još uvijek posjeduje, mišljenja smo da još uvijek – bez obzira na akumulirane rane i brazgotine koje se nastale tijekom zadnjih dvjesto, a naročito u posljednjih pedesetak godina – ima mnogo smisla da se čitav prostor brani i čuva kao zasebna cjelina od najvišeg nacionalnog interesa.

JOŠKO BELAMARIĆ završio je na Sveučilištu u Zagrebu interfakultetski studij povijesti umjetnosti i muzikologije te magistrirao i doktorirao na Filozofskom fakultetu. Od 1979. je bio zaposlenik službe za zaštitu spomenika kulture u Splitu, a od 1991. do 2009. na dužnosti ravnatelja Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture (danas Konzervatorski odjel Ministarstva kulture) u Splitu. Od 2010. je zaposlen u Institutu za povijest umjetnosti, kao voditelj novoosnovanog Centra Cvito Fisković u Splitu.

Lice grada kao zrcalo vlasti. Oblikovanje gradskog prostora u Dalmaciji od 15. do 18. stoljeća

**Darka
Bilić
Krasanka
Majer
Jurišić**

Uspostavom mletačke uprave na istočnoj obali Jadrana dolazi do planiranog formiranja trga u dalmatinskim gradovima. Nova vlast, svjesna značenja i utjecaja javnog prostora i pripadajućih građevina potiče ne samo preuređenje postojećih trgova iz vremena srednjovjekovnih komuna, već i oblikovanje novih koji će doprinijeti prepoznatljivoj uzornoj slici njezine moći i snage. Na taj način postupno se kreirao osmišljeni prostor kojem su pridodane, estetske političke i kulturne odlike vremena i društva, kao rezultat ambicija mletačke uprave ili pak zaslužnih pojedinaca, često puta pripadnika domaćih plemićkih obitelji. Uvođenje dodatnih funkcija gradskih prostora u vremenu od 15. do 18. stoljeća, uvjetovalo je stvaranje novih gradskih žarišta pa se analizom izgleda, tlocrta, arhitekture i opreme, kao i smještaja unutar, na rubu, ili izvan povijesne gradske jezgre, određuje uloga trga u fizičkom oblikovanju gradskih prostora i značaj koji su imali u gradskim vizurama. Tragove o namjerama i potrebi promjena i preuređenja iščitavamo iz pisanih izvora, srednjovjekovnih gradskih statuta, propisa i odredbi iz razdoblja mletačke uprave, te iz povijesnih slikovnih prikaza.

DARKA BILIĆ znanstvena je suradnica na Institutu za povijest umjetnosti, u Centru Cvito Fisković u Splitu. U istraživanjima se fokusira na aktivnost venecijanskih inženjera te arhitektonsku povijest javnih zgrada i utvrda na istočnoj obali Jadranskog mora u ranom modernom razdoblju, istražujući evoluciju i prijenos ideja s posebnom pažnjom na međukulturni karakter arhitekture. Objavila je knjigu *Inženjeri u službi Mletačke Republike* za koju je dobila nagradu Društva povjesničara umjetnosti Hrvatske. Suradnica je na HRZZ projektu "Antun Jančić i fortifikacijska arhitektura Mletačke Republike".

KRASANKA MAJER JURIŠIĆ rođena je 1975. godine u Zagrebu. Na katedri za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu doktorirala je 2012. godine s temom *Javne palače u Dalmaciji u vrijeme mletačke uprave*. Od 2003. zaposlena je u Hrvatskom restauratorskom zavodu. Trenutno radi kao konzervator savjetnik povjesničar umjetnosti i voditelj je Odsjeka za konzervatorsku dokumentaciju nepokretne baštine. Bavi se konzervatorsko-restauratorskim istraživanjima i radovima na nepokretnim kulturnim dobrima. Godine 2009. dobila je Povelju Društva povjesničara umjetnosti Hrvatske.

Milan Prelog i metodologija rada Konzervatorskog zavoda u Rijeci

**Marijan
Bradanović**

Izvanredno zanimljive bile su okolnosti organiziranja konzervatorske službe Narodne Republike Hrvatske na sjevernojadranskim područjima (Kotar Buje, Zona B Slobodnog teritorija Trsta) na koja je prije a dijelom i poslije Pariških mirovnih ugovora 1947. godine prava polagala novouspostavljena Talijanska Republika, dok ih je kontrolirala Demokratska Federativna Jugoslavija, tj. njezina sljednica Federativna Narodna Republika Jugoslavija. Ljubo Karaman, Branko Fučić, Ferdo Hauptmann i Aleksandar Perc prednjačili su u tom konzervatorskom djelovanju s hrvatske strane, uz usku suradnju sa slovenskim povjesničarima umjetnosti i konzervatorima koji su bili aktivni na području koparskog kotara. Uslijedilo je dugogodišnje djelovanje Ive Perčić na čelu Konzervatorskog zavoda u Rijeci. Ono se odvijalo pod velikim utjecajem profesora Milana Preloga. U izlaganju će se analizirati specifični okvir i okolnosti djelovanja riječke konzervatorske službe. Opisat će se njezina metodologija rada kao i rezultati djelovanja koncem četrdesetih, pedesetih i šezdesetih godina prošloga stoljeća, osobito konzervatorski rad na zaštiti urbane baštine Istre.

MARIJAN BRADANOVIĆ izvanredni je profesor na Odsjeku za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci i predstojnik Katedre za istraživanje i zaštitu kulturne baštine. Istražuje teme s područja urbanizma, arhitekture i skulpture kasnog srednjeg i ranog novog vijeka te zaštite i povijesti zaštite kulturne baštine. Objavio je više od stotinu znanstvenih i stručnih radova. Od 1992. do 2007. godine radio je u službi zaštite spomenika, djelujući kao konzervator na području Istre, Kvarnera, Vinodola i Gorskog kotara. Autor je pedesetak konzervatorskih elaborata. Pokretač je godišnjeg konzervatorskog znanstveno-stručnog skupa "Dijalozi s baštinom".

Naselje Škrip na otoku Braču: Prelogovim tragom do kriterija za integralnu zaštitu povijesne jezgre

**Boris
Dundović**

**Irma
Huić**

Graditeljski slojevi jezgre naselja Škrip na otoku Braču tijekom povijesti ostali su gotovo netaknuti zahvaljujući svom ponešto osamljenijem smještaju u unutrašnjosti otoka. Ipak, to naselje „ni na obali ni na kopnu“ zbog svoje bogate kulturne i graditeljske baštine posljednjih godina doživljava povećano zanimanje. S izuzetno očuvanom strukturom svoje povijesne jezgre, izvorno gradinskoga naselja, stari Škrip autohtoni je spomenik urbane kulture čija uža zona uključuje arheološko nalazište, nekolicinu povijesnih crkava, groblje, te stambeno-gospodarske sklopove od kojih su čak dva kašteli.

Kako bi se uzeli u obzir svi čimbenici identiteta stare jezgre Škripa te odredili kriteriji za unaprjeđenje i razvoj naselja te nove prostorne zahvate, 2016. godine izrađena je konzervatorska podloga kao osnova budućoj prostorno-planskoj dokumentaciji. Jadranske teme Milana Preloga, kao i znanstvene te dokumentarne obrade povijesnih jezgri mnogih gradova koje je vodio i u kojima je sudjelovao (od kojih se metodološki posebno ističe istraživanje građevnoga razvoja grada Cresa), nepresušan su izvor kriterija koji – uz terenska i arhivska istraživanja te primjenu suvremenih metoda promišljanja povijesnih naselja – omogućavaju da konzervatorska podloga predloži integralni proces očuvanja i zaštite.

BORIS DUNDOVIĆ, mag. ing. arch., doktorand je Tehničkoga sveučilišta u Beču [TU Wien], na Institutu za povijest umjetnosti, povijest graditeljstva i zaštitu spomenika. Diplomirao je arhitekturu i urbanizam na Arhitektonskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, a zaposlen je u Institutu za povijest umjetnosti u Zagrebu. Izvođač je sveučilišnog kolegija o mađarskoj arhitekturi i urbanizmu 19. stoljeća te kao arhitekt djeluje u polju zaštite i obnove graditeljskog naslijeđa.

Dr. sc. IRMA HUIĆ, dipl. ing. arh., konzervator savjetnik, zaposlena je u Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu. Doktorirala je 2015. godine na Studiju povijesti umjetnosti Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, s temom disertacije *Kašteli i naselja sjeveroistočne Istre od 10. do 18. stoljeća: Urbanistički razvoj i preobrazbe* (mentor: prof. dr. sc. Mladen Obad Šćitaroci).

Milan Prelog i Knežev dvor u Dubrovniku

**Nada
Grujić**

U sjeni predavanja i objavljenih tekstova Milana Preloga ostala je njegova uloga u vođenju istraživačkih radova i izrade elaborata koji su sadržavali smjernice za obnovu najvažnijih dubrovačkih spomenika nakon potresa 1979. godine. Jedan od elaborata izrađen je 1981. i za Knežev dvor. Tek iz današnje perspektive postaje jasno kako su Prelogovi stavovi izneseni u elaboratu, bili dalekovidni, inzistiranje na očuvanju i na prezentaciji ranijih slojeva, na stručnom nadzoru predstojećih građevinskih radova. Na samom početku radova 1982. godine pojavili su se ispod razine prizemlja zidovi i popločenja pret hodnih struktura. Prelog je Zavodu za obnovu Dubrovnika ponudio stručni nadzor što je, međutim, odbijeno. Bez obzira na to, odlučeno je da Institut za povijest umjetnosti suradnike pošalje na svoj trošak. Dinamika građevinskih radova nije dopuštala uobičajena arheološka istraživanja nego praćenje rušenja zidova koji su se našli na putu već određenih pravaca statičke sanacije. Ostaje da su samo zaslugom Milana Preloga najraniji slojevi Kneževog dvora ipak zabilježeni.

Prilika je na skupu posvećenom Prelogovoj baštini, pokazati dio arhitektonske i fotografske dokumentacije tih nalaza, uz dodatna objašnjenja.

NADA GRUJIĆ radila je u Institutu za povijest umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu, u okviru istraživačkih projekata sekcije "Povijest naselja" koju je osnovao i vodio prof. dr. Milan Prelog. Od 1990. radila je na Odsjeku za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, od 1997. do 2007. kao redovita profesorica, na kolegijima iz urbanizma, arhitekture i teorije renesansnog doba te sudjelovala u nastavi poslijediplomskih studija u Dubrovniku, Zagrebu i Rimu. Bila je voditeljica znanstveno-istraživačkih projekata: "Dubrovnik – modifikacije urbanog tkiva i tipologija stambene arhitekture xv. i xvi. stoljeća", "Gradska stambena arhitektura xv. i xvi. stoljeća na dubrovačkom području", "Knežev dvor u Dubrovniku", te "Javna i stambena arhitektura u Dalmaciji i na dubrovačkom području". Objavila je brojne znanstvene i stručne radove te šest knjiga. Za knjigu *Ladanjska arhitektura dubrovačkog područja* (Zagreb, 1991.), primila je nagradu "Josip Juraj Strossmayer", a za knjigu *Kuća u Gradu: studije o dubrovačkoj stambenoj arhitekturi 15. i 16. stoljeća* (Dubrovnik, 2013.), Državnom nagradom za znanost za 2014. godinu.

Urbogeneza povijesnog središta Rijeke

**Katarina
Horvat-Levaj**

U kontekstu gradova na hrvatskoj obali Jadrana, povijesna jezgra Rijeke jedna je od najkontroverznijih prostornih cjelina – s jedne strane riječ je o urbanističko-arhitektonski vrijednoj aglomeraciji staroj gotovo dvije tisuće godina, a s druge strane njezina je povijesna vrijednost u proteklih stotinu godina narušena radikalnim rušenjem i novom izgradnjom.

Kao što je poznato, antička Tarsatika započinje svoj urbani razvoj kao rimski emporij i potom municipij, transformiran u doba kasnog Carstva u prvi *castrum* tzv. Alpske klauzure. Nakon zamiranja kasnoantičkog naselja život ovdje ponovo počinje bujati u 13. stoljeću kada u okviru crkvene države – Akvilejske patrijaršije – grofovi iz Devina osnivaju *Rijeku sv. Vida – Flumen sancti Viti*. Osnivanje grada podrazumijevalo je izgradnju kaštela i gradnju crkve gradskog zaštitnika, koja je naselju dala i ime. Prosperitet Rijeke nastavlja se za moćnih Habsburgovaca, koji će ovaj grad, nasuprot frankopanskom Trsatu, držati od 1466. godine sve do modernog doba. Početak 17. stoljeća burno je razdoblje u povijesti Rijeke, koje je rezultiralo i značajnim transformacijama. Uz modernizaciju zidina, najznačajnije inovacije u urbanom razvoju donosi dolazak isusovaca (1627.) i formiranje njihova sjedišta na dominantnom mjestu u gradu. Novi poticaj urbogenezi Rijeke značila je odluka Marije Terezije da nakon potresa (1750.) ne stavi težište na obnovu jezgre unutar zidina već na formiranje novoga grada na nasutom terenu uz more – *Civitas nova*. U takvim okolnostima, nakon zapuštanja jezgre unutar zidina, a zatim i njezinoga radikalnog rušenja i ponovne izgradnje, dva se žarišta prepoznaju kao ključnima za suvremene izazove zaštite spomenika – nekadašnji kasnoantički principij i trg Grivica s baroknom isusovačkom crkvom sv. Vida (sada katedralom), o kojima će u izlaganju biti riječ.

KATARINA HORVAT-LEVAJ rođena je u Zagrebu. Diplomirala je povijest umjetnosti i arheologiju te magistrirala i doktorirala na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Od 1982. zaposlena u Institutu za povijest umjetnosti u Zagrebu, gdje je ravnateljicom postala u siječnju 2019. godine. Od 2018. godine vodi kompetitivni HRZZ projekt *Eugen Savojski (1663. – 1736.) i gradovi-tvrđave jugoistočne granice Habsburške Monarhije*. Uz znanstvenoistraživački rad, surađuje na izložbenim projektima, na izradi konzervatorskih studija, te je urednica niza znanstvenih i stručnih publikacija.

Formiranje i transformacije sjeverozapadnog dijela bloka Trg bana J. Jelačića – Petrinjska ulica – Trg N. Š. Zrinškog – Praška ulica u Zagrebu

**Viki
Jakaša
Borić**
**Biserka
Dumbović
Bilušić**

Izgradnja kojom je određena struktura bloka omeđena Trgom bana Jelačića, Petrinjskom ulicom, Zrinjecom i Praškom ulicom značajna je odrednica identiteta najužeg gradskog centra, ali i svjedočanstvo transformacija koje su utjecale na današnju slika grada. Svoju urbanu fizionomiju ovaj prostor počeo je stjecati vrlo rano formiranjem i aktiviranjem Trga Tridesetnice – Harmice i puta prema jugu, današnje Petrinjske ulice, međutim, konačan format i karakter dobio je planiranim urbanističkim zahvatima 19. stoljeća – uređenjem Zrinjevca i probojem Praške ulice kojom se povezuju stari i novi dio grada. Današnja građevna struktura ovoga prostora rezultat je graditeljske aktivnosti druge polovice 19. i prve polovice 20. stoljeća, a svojom organizacijom predstavlja karakterističan uzorak donjogradskog urbanog tkiva s reprezentativnom izgradnjom duž uličnih rubova parcela i dvorišnim zgradama znatno skromnijeg oblikovanja.

Radom će se predstaviti rezultati istraživanja sjeverozapadnog dijela bloka (Trg bana Jelačića 10, Trg bana Jelačića 12, Praška ulica 5) kojim su utvrđene arhitektonske, prostorne kao i funkcijske transformacije. Cilj istraživanja bio je odrediti stupanj mogućih intervencija u budućoj obnovi i prenamjeni s obzirom na zatečeno stanje, odnosno arhitektonske, urbanističke, ambijentalne i povijesne vrijednosti.

VIKI JAKAŠA BORIĆ diplomirala je povijest umjetnosti i talijanski jezik s književnošću na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Ondje je 2002. obranila magistarski rad pod nazivom “Reprezentativna stambena arhitektura 17 i 18. stoljeća u Splitu”, a 2015. godine doktorsku disertaciju pod nazivom “Arhitektura klasicizma i ranoga historicizma u Zagrebu”. Godine 2018. objavila je knjigu *Arhitektura klasicizma i ranoga historicizma u Zagrebu*. Od 2003. godine zaposlena je u Konzervatorskom odjelu u Zagrebu.

Dr. sc. BISERKA DUMBOVIĆ BILUŠIĆ ovlaštena je arhitektica urbanistica, pročelnica Konzervatorskog odjela u Rijeci. Kao vanjska suradnica sudjeluje u nastavi i u znanstveno istraživačkim projektima Arhitektonskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Autorica je dviju knjiga, niza znanstvenih i stručnih radova te urednica više zbornika radova. Bavi se temama zaštite i obnove graditeljskog naslijeđa, posebice povijesnih urbanih cjelina i kulturnog krajolika.

Transformacije povijesnog pejzaža Istre od kasne antike do srednjeg vijeka

Miljenko Jurković

Nema sumnje da je Milan Prelog ostavio dubok trag u hrvatskoj povijesti umjetnosti, poglavito usmjeravajući istraživanja prema prostornom razvoju. Kao *hommage* istaknutom znanstveniku, prikazat će se rezultati istraživanja transformacije istarskog monumentalnog pejzaža na nekoliko primjera, kao i mogućnosti koje daje korištenje novih tehnologija. Upravo mi se tehnologije čine dobar način za istaknuti jednu u nas uobičajenu činjenicu, u svijetu posve nepoznatu. Naime, kada se pišu povijesti istraživanja arhitekture, danas svi govore o novim metodama i tehnologijama, poput arheologije zida, 3D modela, itd., naglašavajući napredak struke početkom korištenja tih alata. Naravno, u svijetu nitko niti ne zna da je u Hrvatskoj, upravo zahvaljujući Prelogu, "arheologija zida" primjerice, bila uobičajena stvar u analizi još prije 50 i više godina, a razlika je danas samo u tehnologijama (vidi tekst N. Reveyrona u *Hortus Artium Medievalium* 25, 2019., u kojem nema spomena o Prelogovim načinima istraživanja urbanih jezgri i njihove arhitekture).

MILJENKO JURKOVIĆ, arheolog i povjesničar umjetnosti, doktorirao 1990., profesor je na Odsjeku za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, na kojem je bio prodekan (2001.–2004.) i dekan (2004.–2009.). Znanstveni su mu interesi kasna antika, rani srednji vijek, romanika. Objavio je više od 300 znanstvenih radova i knjiga. Osnivač je Međunarodnog istraživačkog centra za kasnu antiku i srednji vijek Sveučilišta u Zagrebu kojeg vodi od osnutka 1993. Utemeljio je znanstveni časopis *Hortus Artium Medievalium* (1994.) i seriju *Dissertationes et Monographiae* (2001.). Organizirao je više od 30 međunarodnih simpozija, vodio više od 20 znanstvenih projekata, veći broj kompetitivnih europskih. Bio je gostujući profesor na sveučilištima Amiens, Poitiers, École Pratique des Hautes Études, Udine, Padova, i održao predavanja na mnogim svjetskim sveučilištima i institucijama. Autor je ili koautor više sinteznih izložbi. Bio je hrvatski predstavnik u World Heritage Committee 2016/17. Dobitnik je Strossmayerove nagrade za znanost 2001., dva puta medalje Filozofskog fakulteta, 2001. i 2005., Povelje Društva povjesničara umjetnosti Hrvatske 2018. Dobitnik je ordena Officier de l'ordre des palmes academiques 2004., Ordena Lomonosov 2007., Chevalier de l'ordre national du Mérite 2015. Dopisni je član Institut d'Estudis Catalans, katalonske akademije znanosti.

Horizontalni/raspršeni hotel kao model revitalizacije povijesne jezgre naselja Bale

**Damir
Krajnik**

**Luka
Ilić**

Baština Prelogovih razmišljanja i stavova o problematici zaštite naslijeđa i danas je izuzetno aktualna u temama istraživanja i revitalizacije gradova. Jedan od aspekata zaštite o kojima Prelog govori u knjizi *Prostor – vrijeme* jest revitalizacija povijesnih jezgri, posebice malih istarskih gradova poput Bala, Gračišća, Plomina i dr. U poglavlju *Naselja koja umiru* Prelog iznosi niz teza koje predstavljaju suvremene koncepte promišljanja o zaštiti i održivom razvoju malih gradova, a kao jedan od primjera prikazuje i naselje Bale za koje daje konciznu, ali vrlo preciznu grafičku i tekstualnu analizu stanja gradske jezgre te detekciju osnovnih razloga degradacije vrijednog urbanističkog i arhitektonskog naslijeđa.

Cilj je ovoga rada izdvojiti Prelogove postulate zaštite i obnove naslijeđa povijesnih jezgri malih gradova i mjesta, usporediti ih s recentnim istraživanjima u stručnoj i znanstvenoj literaturi te analizirati u kojoj mjeri i na koji način su primijenjeni pri izradi jednog od aktualnih diplomskih radova na Arhitektonskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

DAMIR KRAJNIK, rođen 1977. godine u Zagrebu, diplomirani je inženjer arhitekture, doktor tehničkih znanosti iz područja arhitekture i urbanizma, od 2009. godine u statusu znanstvenog savjetnika. Od 2000. godine zaposlen je na Katedri za urbanizam, prostorno planiranje i pejzažnu arhitekturu Arhitektonskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, od 2019. godine u znanstveno-nastavnom zvanju redovitog profesora. U nastavnom, istraživačkom i stručnom radu bavi se temama urbanističkog projektiranja i planiranja te zaštite povijesnog naslijeđa.

LUKA ILIĆ, rođen 1994. godine u Rijeci, diplomirao je 2019. godine na Arhitektonskom fakultetu u Zagrebu s temom revitalizacije povijesne jezgre Bala i razvoja turističkih potencijala Istre. Od 2016. godine zaposlen je u Arhitektonsko-građevinskom ateljeu u Rijeci.

Gotička stambena arhitektura Poreča – 60 godina poslije

**Predrag
Marković**

U sada već, slobodno to možemo reći, kanonskom djelu naše povijesti umjetnosti, *Poreč, grad i spomenici* Milan Prelog je značajan dio posvetio srednjovjekovnoj arhitekturi, najvećim dijelom onoj gotičkog razdoblja. Uz rijetke sakralne građevine, u pravilu je riječ o stambenoj arhitekturi jedva prepoznatljivih “romaničkih temelja” i kasnogotičke nadogradnje jasnih venecijanskih ishodišta koja su u ukupnoj spomeničkoj slici tog grada ostavila ako ne najdublje, zasigurno najprepoznatljivije tragove. U analizi i interpretaciji tog segmenta graditeljskog nasljeđa M. Prelog je davno, prije svih na našim prostorima, postavio osnovne kriterije i rekao bih neprolazne standarde potvrdivši našu struku kao humanističku i znanstvenu disciplinu. Osim širine i dubine uvida u povijest prostora te kritičkog tumačenja arhivskih i raznoraznih drugih sekundarnih izvora, uključivši tu i izuzetno važna, a počesto zanemarena svjedočanstava o prethodnim restauracijama spomenika, njegova metoda “bliskog čitanja” arhitekture, potpomognuta preciznim arhitektonskim snimkama i crtežima, zasigurno je najveća vrijednost same knjige. To treba tim više naglasiti jer prethodi onome što se danas pomalo pomodno, uz pomoć tehnološki razvijenijih instrumenata, otkriva kao nešto novo – “vertikalna arheologija arhitekture”. U kolikoj je mjeri u ovih proteklih 60-ak godina ovo djelo iscrpilo temu istraživanja gotičke stambene arhitekture Poreča jasno svjedoči gotovo potpuni izostanak znanstvenih i stručnih članaka koji bi nadopunili, korigirali ili pak u bilo kojem segmentu proširili njegove zaključke. Koji su razlozi tome i je li ipak postojala mogućnost da se na tragu njegovog velikog, ali ipak u nekim segmentima nedovršenog posla otvore neke nove još neotvorene teme i nadopune postojeće spoznaje – pitanja su na koja ću se također osvrnuti u ovom izlaganju.

PREDRAG MARKOVIĆ rođen je u Puli 1961. godine. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu diplomirao je komparativnu književnost i povijest umjetnosti, a od 1989. zaposlen je na Odsjeku za povijest umjetnosti. Na istom je fakultetu 1995. magistrirao, a 2002. i doktorirao. U zvanje izvanrednog profesora izabran je 2009. godine. Za knjigu *Katedrala sv. Jakova u Šibeniku. Prvih 105. godina* (2010.) dobio je godišnju nagradu DPUH i godišnju Državnu nagradu za znanost. Posebna područja interesa su mu arhitektura i skulptura srednjeg vijeka u Hrvatskoj (13.–16. st.).

Novi podaci o povijesnom urbanizmu Poreča nakon Preloga

Ivan
Matejčić

Potvrdu ali i nadogradnju otkrića o povijesnom urbanizmu Poreča, koja je prof. Prelog iznio u svom kapitalnom radu o “gradu i spomenicima” iz sredine prošlog stoljeća, omogućila su prije svega arheološka iskapanja, nadzor nad građevinskim radovima u gradskoj jezgri i pojedini konzervatorsko-restauratorski zahvati. Tome treba dodati i sada dostupnu mogućnost savršenijeg mjerenja i dokumentiranja, a otkriveno je i nekoliko rječitih, ranije nepoznatih, arhivskih dokumenata. U izlaganju će biti pokazana dokumentacija kojom se točnije definira specifičnost oblika antičke urbanističke organizacije proizašle iz dosljedno provedenog modularnog sustava parcelacije. Dugogodišnje istraživanje na području trga Marafor dalo je izvrsne podatke na osnovu kojih se može uvelike rekonstruirati izgled gradskog foruma s detaljima opločenja i urbanih instalacija. Iskapanje na području kopnenih gradskih vrata potvrdilo je njihov izgled koji nam donose grafički prikazi iz 18. i 19. stoljeća. Određenu novost predstavlja i otkriće ostataka mosta preko obrambenog jarka ispred gradskih vrata. Taj je nalaz u potpunost sukladan s poznatim nacrtom iz 18. stoljeća za kojega se smatralo da predstavlja eventualno tek projekt izgradnje. Kršćanska urbana topografija obogaćena je nalazima ostataka crkve svetog Tome koji se nalaze ispod i uz bivšu franjevačku crkvu (5. st.) te crkve svetog Blaža (možda 6–8. st.) na Dekumanusu. Nova promišljanja mogu se iznijeti i o problemu odnosa katedrale – “Eufrazijane” s konstrukcijom ortogonalnog uličnog sustava antičkog Parentiuma.

Zajednički obilazak grada, uz upoznavanje sa sadašnjim stanjem spomenika, prilika je za verifikaciju/diskusiju zaključaka iz predavanja “na licu mjesta” (Gradska vrata, Dekumanus, Marafor, crkva svetog Tome – Sabornica, Eufrazijana itd.).

IVAN MATEJČIĆ je povjesničar umjetnosti, konzervator i sveučilišni profesor. Radio je u Regionalnom zavodu za zaštitu spomenika u Splitu, u Leksikografskom zavodu Miroslav Krleža, bio je ravnatelj muzeja u Poreču, ravnatelj Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika u Rijeci te Konzervatorskog odjela u Puli. Stručno se usavršavao u Parizu, Ateni i Rimu. Doktorirao je na zagrebačkom Filozofskom fakultetu tezom o građevnom razvoju Eufrazijeve bazilike u Poreču (2007.). Bavi se srednjovjekovnom umjetnošću u Istri te srednjovjekovnim i renesansnim kiparstvom u Istri i Dalmaciji.

Prelogova interpretacija kasne antike

**Dino
Milinović**

Milan Prelog u svom se djelovanju usredotočio na razdoblje kasne antike i ranoga srednjeg vijeka, stavljajući pred sebe zadatak da »premosti onaj ponor koji u evropskoj nauci o umjetnosti dijeli antiku od srednjeg vijeka«. Prelog je time zahvatio u jedan od ključnih problema povijesti umjetnosti, svrstavajući se u niz istraživača koji su, na tragu Aloisa Riegla i Bečke škole povijesti umjetnosti, pridonijeli drugačijem vrednovanju razdoblja "propadanja" antičke civilizacije. Priklanjajući se Dyggveu i njegovom "dugom trajanju antike", a nasuprot Ljubi Karamanu i njegovoj paradigmi autohtonog "granično – periferno – provincijskog" duha hrvatske predromaničke umjetnosti, Prelog je u povijest umjetnosti unio distinkciju »pasivne« i »aktivne negacije antike«. To mu je pomoglo uspostaviti kriterije za razlikovanje ranoromaničke i romaničke umjetnosti, odnosno, »silazne« i »uzlazne faze razvoja« umjetnosti, kao dva dinamička procesa koji su utemeljeni u društveno-povijesnim uvjetima sredine.

Naglasak na društveno-povijesnim uvjetima sredine, u duhu marksističke misli, naveo je Preloga da se kritički odnosi prema autonomnom životu forme kakav je inherentan Rieglovom pristupu umjetnosti kasne antike. Umjesto toga, Prelog govori o »dugotrajnoj krizi robovlasničke ekonomsko-društvene strukture, koja je dosegla svoj krajnji oblik u Rimskom imperiju«, i usko povezanoj »silaznoj liniji ljudske svijesti« koja se jasno odražava i u likovnim umjetnostima. Posljedica toga je »konstantno sužavanje umjetničkog odnosa prema stvarnosti«. Polazeći od posljednjeg citata, predlažem da bacimo pogled na novije interpretacije koje se odmiču od nekoć dominantnih društveno-povijesnih interpretacija kasne antike i s njima povezanog »raspada cjelokupne antičke kulture i civilizacije«.

DINO MILINOVIĆ diplomirao je arheologiju i povijest umjetnosti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Završio je poslijediplomski studij iz Civilizacije kasne antike na sveučilištu Paris IV (Sorbonne). Predaje na Odsjeku za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Autor je, među ostalim, sveučilišnog udžbenika "Nova post vetera coepit. Ikonografija prve kršćanske umjetnosti", za koji je 2017. dobio godišnju nagradu Društva povjesničara umjetnosti Hrvatske "Radovan Ivančević".

Rast koparskog urbanog areala u kasnome srednjem vijeku: stanje istraživanja i otvorena pitanja

**Dušan
Mlacović**

**Renata
Novak
Klemenčič**

Razvoj urbanog areala Kopra (Koper, Capodistria) u kasnome srednjem vijeku poznat je samo u najosnovnijim konturama unatoč činjenici, da se radi o regionalnom središtu razmjerno velikog gospodarskog, političkog, vojnog i kulturnog dometa. Autori u svom prilogu analiziraju dosadašnja saznanja, ukazuju na otvorena pitanja te predlažu pristupe njihovom rješavanju u čemu će znatno pripomoći saznanja temeljena na istraživanju do sada nedostupnog koparskog komunalnog arhiva.

DUŠAN MLACOVIĆ studirao je povijest i filozofiju na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Ljubljani gdje je i magistrirao te doktorirao. Docent je na Odsjeku za povijest Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Ljubljani gdje predaje srednjovjekovnu povijest jugoistočne Evrope te član istraživačke programske skupine "Slovenska zgodovina". Bavi se društvenom, ekonomskom i urbanom poviješću istočne obale Jadrana s posebnom osvrtom na povijest elita te na srednjovjekovnu povijest nekih sredina na razini mikropovijesti – Raba, Kopra i Bara. Član je Zveze zgodovinskih društva Slovenije te zamjenik glavnog urednika središnje slovenske historiografske publikacije *Zgodovinski časopis*. Autor je monografije *Građani plemići – pad i uspon rapskoga plemstva* koja je izašla u dva hrvatska izdanja (2008. i 2012.) te u prijevodima na slovenski, engleski i talijanski jezik.

RENATA NOVAK KLEMENČIČ studirala je povijest umjetnosti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Ljubljani, gdje je i magistrirala i doktorirala. Docentica je na Odsjeku za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta u Ljubljani i članica istraživačkog tima projekta "Slovenska umetnost in umetnost Srednje Evrope in Jadrana". Područje istraživanja usmjereno joj je na umjetnost 15. stoljeća na obalama Jadrana, osobito na migracije majstora, umjetničke razmjene, organizaciju kamenoklesarskih radionica i urbanu povijest. Urednica je časopisa *Zbornik za umetnostno zgodovino* te organizatorica trijenalnih simpozija *Arhitekturna zgodovina* i urednica istoimene publikacije.

Urbanizam naslijeđa u kontekstu promišljanja baštine Milana Preloga

**Mladen
Obad
Šćitaroci**

**Bojana
Bojanić
Obad
Šćitaroci**

Prelogova baština i nakon više od pola stoljeća živi na suvremeni način. Polazište istraživanju jest knjiga *Prostor Vrijeme* s tekstovima Milana Preloga od 1958. do 1972. godine. Njegova tadašnja razmišljanja stavljena su u kontekst *urbanizma naslijeđa* – istraživanja koja su provedena u znanstvenom projektu “Urbanistički i prostorni modeli za revitalizaciju i unaprjeđenje kulturnog naslijeđa” koji se od 2014. do 2018. provodio na Arhitektonskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Tekstovi Milana Preloga potvrđuju tezu o trajnim urbanističkim načelima. Glavni cilj *Urbanizma naslijeđa* bio je prepoznati ta načela u obliku urbanističkih i prostornih modela za revitalizaciju i unaprjeđenje naslijeđa, što je na tragu Prelogova razmišljanja o istraživanju povijesnih naselja, koje proizlazi iz regionalnog mjerila. Pristup *urbanizma naslijeđa* proizlazi iz teze da obnova, revitalizacija i unaprjeđenje kulturnog naslijeđa nisu mogući na zadovoljavajući način bez urbanističkog i prostornog povijesnog, sadašnjeg i budućeg konteksta, dakle bez prepoznavanja čimbenika utjecaja prostora na naslijeđe, ali i obrnuto.

Akademik MLADEN OBAD ŠĆITAROCI, dipl. ing. arh., redoviti profesor Arhitektonskog i Šumarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, redoviti član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Područje znanstvenog interesa: kulturno naslijeđe, obnova i revitalizacija naslijeđa, povijest urbanizma, povijest perivojne arhitekture. U njegovim radovima isprepleću se urbanizam, prostorno planiranje, pejzažna arhitektura, arhitektura, povijest umjetnosti te zaštita kulturnoga i prirodnog naslijeđa.

Prof. dr. sc. BOJANA BOJANIĆ OBAD ŠĆITAROCI, dipl. ing. arh., redovita je profesorica Arhitektonskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, predstojnica Katedre za urbanizam, prostorno planiranje i pejzažnu arhitekturu. Područje znanstvenog interesa: zaštita kulturnog naslijeđa, tradicijska arhitektura, perivojna arhitektura, turizam, kulturni pejzaž i *space syntax*. Aktivno sudjeluje u međunarodnim aktivnostima i europskim znanstvenim projektima.

Povijesni urbani krajolik Dubrovnika

**Marina
Oreb**

**Barbara
Savin**

Naslanjajući se na metodološki pristup Prof. Preloga i UNESCO-ov pristup upravljanju povijesnim urbanim krajolicima (HUL approach) Zavod za prostorno uređenje Dubrovačko-neretvanske županije je radeći na Prijedlogu Izmjena i dopuna prostornog plana Županije te prekograničnom EU projektu Hrvatska – Crna Gora “Baština – pokretač razvoja” potaknuo izradu niza multidisciplinarnih povijesno-urbanističkih studija koje su poslužile kao osnova za planiranje na regionalnom i lokalnom nivou.

Povijesni urbani krajolik Dubrovnika se promatra kao rezultat slojevitosti i ispreplitanja kulturnih i povijesnih vrijednosti tijekom vremena uzimajući u obzir širi urbani i geografski kontekst – teritorij sa svim njegovim materijalnim i nematerijalnim atributima. Krajolik Dubrovnika detaljno je analiziran, baštinske vrijednosti su prepoznate, mapirane i valorizirane kroz metodologiju integralnog vrjednovanja povezujući ekološki, arheološki, povijesni, kulturni, perceptivni i ekonomski pristup, uz korištenje suvremene tehnologije (GIS).

Prepoznati sustavi baštinskih vrijednosti koji se čitaju u prostoru kao mreže predstavljaju društvenu, kulturnu i ekonomsku osnovu za razvoj gradova i regija a samo dokumentiranje baštinskih vrijednosti na regionalnom nivou osnovu za planiranje.

Mr. sc. MARINA OREB, dipl. ing. arh., zaposlena je u Zavodu za prostorno uređenje Dubrovačko-neretvanske županije, gdje od 2007. obnaša dužnost ravnateljice. Arhitektonski fakultet završila je u Beogradu 1981., a poslijediplomski u Zagrebu 1991. Voditeljica je izrade prostornih planova regionalne i lokalne razine, europskog projekta na temu novih metodologija u valorizaciji, zaštiti i upravljanju krajolicima. Glavna područja istraživanja su joj moderna arhitektura, povijesna arhitektura i krajolik.

BARBARA SAVIN, dipl. ing. arh., zaposlena je u Zavodu za prostorno uređenje Dubrovačko-neretvanske županije, od 2007. kao voditeljica Odsjeka za prostorno planiranje. Arhitektonski fakultet završila je 1994. u Zagrebu, gdje je polaznica doktorskoga studija. Radi na izradi i donošenju prostornih planova te razvojnim projektima na temu valorizacije, zaštite i upravljanja krajolicima. Glavna područja istraživanja su joj zaštita kulturnih dobara u prostornom planiranju, karakterizacija urbanih krajolika te baština kao pokretač razvoja.

Transformacija trogirskih rezidencijalnih sklopova s dvorištem i kulom tijekom srednjega vijeka

Ana
Plosnić
Škarić

Rezidencijalni sklopovi s dvorištem i kulom i danas se iščitavaju u urbanom tkivu Trogira kao jedna od glavnih odrednica njegova oblikovanja. Formirani su u predkomunalno doba bilo privatiziranjem javnih površina i prostora praćenih remećenjem naslijeđenog antičkog rastera, bilo apliciranjem istih struktura na obodne dijelove na koje se grad prstenasto proširio. Uspostavom komunalnih institucija počinje njihova transformacija uvjetovana novim pravnim, društvenim i ekonomskim okvirom, dok se njihova daljnja sudbina sagledava kroz političke mijene i osobne perspektive njihovih vlasnika. Cilj je ovog izlaganja predočiti metodologiju istraživanja transformacija tih rezidencijalnih sklopova, čvrsto zasnovanu na metodologiji istraživanja gradova kako ju je uspostavio Milan Prelog.

ANA PLOŠNIĆ ŠKARIĆ diplomirala je povijest umjetnosti i latinski jezik s rimskom književnosti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, na kojem je magistrirala i doktorirala. Zaposlena je na Institutu za povijest umjetnosti, u zvanju više znanstvene suradnice. Polje njenog interesa je urbana i arhitektonska povijest dalmatinskih gradova u srednjem vijeku, s naglaskom na komparativne studije forme i suvremenih arhivskih izvora, te vizualizacija rezultata metodologijama digitalne humanistike. Bila je voditeljica DUCAC projekta, a sada vodi projekt *Fortifications of the City of Trogir. Visualizing Changes from 220 BCE until 1900 CE*, a koji je bio jedan od 9 projekata iz polja digitalne povijesti umjetnosti koji je sudjelovao na *Advanced Topics in Digital Art History: 3D and (Geo)Spatial Networks*, organiziranom od strane Duke University, USA, Università di Padova, Italija i Venice International University, Italija, uz potporu Getty Foundation, 2018.–2019. Uredila je zbornik radova *Mapping urban changes / Mapiranje urbanih promjena*, Zagreb, 2018., za kojeg je nagrađena Poveljom za unapređenje i promicanje povijesti umjetnosti “Radovan Ivančević” od strane DPUH-a. Objavila je niz članaka u domaćim i međunarodnim znanstvenim časopisima i zbornicima, te izlagala na brojnim skupovima i konferencijama u zemlji i inozemstvu.

Prelogova “revizija dogmatskih postulata” u konzervatorskoj djelatnosti nakon Drugoga svjetskog rata

**Iva
Raič
Stojanović**

U proljeće 1953. godine Split je ugostio prvo izdanje Savjetovanja konzervatora Jugoslavije. Temeljna svrha događanja koje je organizirala institucionalna središnjica u Beogradu a pohodilo šezdesetak stručnjaka bila je sagledati uspjehe i prepreke u osmogodišnjem procesu formiranja jedinstvene konzervatorske službe na tlu nove države. Istovremeno, bila je to prilika da se prezentiraju raznoliki pokušaji spašavanja i očuvanja kulturne baštine nakon recentnih ratnih razaranja i rasprave prateća teorijska i metodološka pitanja. Zapažen referat o konzerviranju nepokretnih spomenika u Hrvatskoj održao je povjesničar umjetnosti i direktor Konzervatorskoga zavoda u Zagrebu Milan Prelog. Načinivši trezvenu usporedbu predratnih i poratnih okolnosti konzervatorskoga djelovanja, Prelog je pozvao na revidiranje stručnih principa s početka stoljeća, naročito onih o načinima i etičkim aspektima restauriranja i rekonstruiranja stradalih povijesnih građevina. U svojem izlaganju govorit će o dalekosežnim posljedicama ovoga Prelogova nastupa, uz poseban osvrt na promjenu percepcije ponovne izgradnje renesansne gradske lože u Šibeniku koja je njime bila inicirana.

IVA RAIČ STOJANOVIĆ diplomirala je povijest umjetnosti i engleski jezik i književnost na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (2011.) te konzerviranje spomenika na Raymond Lemaire International Centre for Conservation Sveučilišta u Leuvenu (2014.). Od 2015. do 2019. radila je kao asistentica na Institutu za povijest umjetnosti, surađujući na znanstvenom projektu *Dalmacija kao odredište europskog Grand Toura u 18. i 19. stoljeću*. Kao doktorandica na Poslijediplomskom doktorskom studiju povijesti umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu, bavi se istraživanjem konzervatorskoga djelovanja i nove arhitekture u povijesnim ambijentima Šibenika nakon Drugoga svjetskog rata.

Inventarizacija povijesnih cjelina u njemačkoj saveznoj pokrajini Baden-Württemberg

**Erik
Roth**

U prijašnjoj pokrajini Baden, danas sastavnom djelu njemačke savezne pokrajine Baden-Württemberg, postoji duga tradicija zaštite povijesnih cjelina. Na osnovu zakona o zaštiti spomenika iz 1949. godine zaštićeno je već 1950-ih i 60-ih godina deset gradskih jezgri. U to vrijeme kriteriji za zaštitu nisu bili detaljno definirani i još nije postojao popis cjelina koje bi – na osnovu njihove vrijednosti – trebalo zaštititi. Zakon iz 1972. godine omogućio je zaštitu povijesnih cjelina u čitavoj pokrajini Baden-Württemberg.

Godine 1986. objavljen je priručnik pokrajinskog zavoda za zaštitu spomenika pod naslovom “Ortsanalyse” (Analiza naselja) u kojem su prikazani kriteriji za vrednovanje gradskih i seoskih povijesnih cjelina. Nakon pojedinih analiza u sklopu projekta “Ortskernatlas” (Atlas gradskih jezgri) provedeno je od 2002. godine vrednovanje svih povijesnih gradskih središta u pokrajini po istim kriterijima. Prikaz metodologije i kratki prikaz onih gradskih cjelina koje po tim kriterijima pripadaju u kategoriju “povijesnih cjelina čije je očuvanje od javnog interesa” publiciran je 2016. godine. Podrobnija analiza tih cjelina slijedila je u sklopu digitalnog projekta “Denkmalpflegerischer Wertepplan” (Karta vrijednosti). Na osnovi te evidencije moguće je – među inim – aktualizirati opseg zaštićenog područja, npr. uključiti elemente krajobraza značajne za vizure grada.

Dr. ERIK ROTH, rođen je 1953. godine u Zagrebu. Nakon studija arhitekture u Aachenu zapošljava se u uredu za arhitekturu i urbanizam u Frankfurtu. Doktorat je stekao disertacijom o planski izgrađenim naseljima u južnom Banatu u 18. stoljeću. Od 1988. do 2016. godine radi u Zavodu za zaštitu spomenika savezne pokrajine Baden-Württemberg u Stuttgartu i Freiburgu (zaštita kulturno-povijesnih cjelina, svjetska baština “Otok – samostan Reichenau” i dr.).

Centurijacija kao prostorna osnova rasta grada na primjeru Splita

**Marko
Rukavina**

**Andrea
Čeko**

Cilj rada je prostorno-povijesnom analizom izgradnje i širenja grada Splita u razdoblju od kraja 19. do kraja 20. stoljeća, ukazati na značaj rimske centurijacije na teritoriju salonitanskog *agera* kao prostorne osnove za rast grada. Unatoč dosadašnjim istraživanjima, antička izmjera i podjela zemljišta nije dovoljno prepoznata niti kao osnova urbanizacije pojedinih dijelova grada Splita, niti kao arheološko naslijeđe kontinuiteta organizacije prostora od antike do danas. Brojni sačuvani i kroz povijest transformirani tragovi centurijacije ukazuju na njenu trajnost, urbanističku prilagodljivost te višestruku vrijednost u formiranju antropogenog krajolika. Doprinos istraživanja uključuje prostornu reinterpetaciju dijelova izgrađenog gradskog tkiva Splita, polazišta za odgovarajuću valorizaciju i prezentaciju tragova centurijacije te moguću primjenu u suvremenom urbanističkom planiranju.

Doc. dr. sc. MARKO RUKAVINA zaposlen je na Arhitektonskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu na Katedri za urbanizam, prostorno planiranje i pejzažnu arhitekturu. Bavi se obrazovnim i stručnim radom te znanstvenim istraživanjem u znanstvenim granama urbanističko i prostorno planiranje te pejzažna arhitektura s naglaskom na problematiku integracije i unaprjeđenja arheološkog naslijeđa urbanističkim i prostorno-planerskim metodama. Autor je i koautor znanstvenih radova te sudionik međunarodnih i nacionalnih znanstvenih konferencija.

ANDREA ČEKO zaposlena je kao asistentica na Arhitektonskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, na Katedri za arhitektonsko projektiranje. Završila je preddiplomski studij arheologije i povijesti umjetnosti pri Filozofskom fakultetu u Zagrebu 2011., a na Arhitektonskom fakultetu u Zagrebu je diplomirala 2018. godine. Pored stručnog rada bavi se znanstvenim istraživanjem u domeni kulturne baštine s naglaskom na aktivni pristup graditeljskom naslijeđu. Autorica je i koautorica znanstvenih radova te sudionica međunarodnih znanstvenih konferencija.

Organizacija gradskog prostora zagrebačkog Gradeca u srednjem vijeku

**Bruno
Škreblin**

Trideset je godina prošlo od objavljivanja monografije Vladimira Bedenka *Zagrebački Gradec*, dosad najopsežnijeg znanstvenog djela o gradečkom urbanom prostoru u srednjem vijeku. U toj je knjizi, na temelju arhivske građe, pored općenite analize prostorne organizacije Gradeca, Bedenko rekonstruirao smještaj mnogih privatnih kuća i fortifikacijskih objekata te locirao poziciju kraljevske palače. Moglo bi se reći da je ta knjiga poslužila i kao svojevrsni vodič za najnovija arheološka istraživanja Gornjeg grada, koja su uostalom i potvrdila mnoge Bedenkove teze. Izlaganje će predstaviti srednjovjekovnu organizaciju gradečkog urbanog prostora komparirajući dosadašnje znanstvene radove te arheološka istraživanja.

BRUNO ŠKREBLIN rođen je 1981. godine u Zagrebu. Godine 2006. završio je studij povijesti na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu. Godine 2015. doktorirao je na istom fakultetu s temom *Urbana elita zagrebačkog Gradeca od sredine 14. do početka 16. stoljeća* pod mentorstvom Irene Benyovsky Latin. Od listopada 2007. zaposlen je u Matiči hrvatskoj, a od srpnja 2009. znanstveni je novak na Hrvatskom institutu za povijest, u Odjelu za srednjovjekovnu povijest. Od 2015. suradnik je na znanstvenom projektu *Urbes: Gradovi hrvatskog srednjovjekovlja – urbane elite i urbani prostor* koji financira Hrvatska zaklada za znanost. Područja zanimanja su mu vezana uz srednjovjekovni grad, poput gradskih elita, socijalne topografije, društvenih struktura i slično o čemu je objavio desetak znanstvenih radova.

Prostor-vrijeme-informacija. Prelogov pristup istraživanju prostora južnog Jadrana u novom vremenu

Ana
Šverko

Rad Milana Preloga posvećen urbanističkim temama, valorizaciji, interpretaciji i zaštiti urbane baštine gradova na hrvatskoj obali Jadrana predstavlja važan dio baze znanja potrebne za suvremenu zaštitu i uključenje spomenika u svakodnevni život gradova. Promatranje graditeljske baštine kao integralnog dijela urbane cjeline ukazuje na potrebu za ujedinjenjem razvojnih i konzervatorskih strategija na nacionalnoj i lokalnoj razini. Urbanistička konzervacija se vezuje uz planerske procese s ciljem očuvanja integriteta i autentičnosti graditeljske baštine, štiteći pritom participativnim pristupom jednako i nematerijalnu baštinu.

Zahtjevi za promjenama i kompleksna pitanja zaštite s kojima se danas suočavamo potiču na razmišljanje o kreiranju novih metodoloških alata u cilju dokumentiranja i istraživanja, a time posredno i planiranja gradova i očuvanja njihove baštine. U tom smislu novi mediji pružaju mogućnost uspostave otvorenih sustava – baza podataka na nivou gradova. One bi mogle sadržavati znanja o ranijim stručnim i znanstvenim istraživanjima na polju konzervacije i urbanizma posvećena pojedinim gradovima, te suvremena interdisciplinarna kvantitativna i kvalitativna mapiranja, koja se stalno razvijaju i nadopunjuju te tako žive kako živi i grad. Kroz takve bi se baze aktivnosti usmjerene očuvanju spomenika, ali i javnog prostora grada, mogle efikasnije sustavno istraživati i planirati u cilju uspostave koherentne urbane cjeline ugodne za življenje, razvijajući pritom daljnju istraživačku metodologiju.

ANA ŠVERKO, doc. dr. sc., arhitektica je i povjesničarka arhitekture, viša znanstvena suradnica u Institutu za povijest umjetnosti – Centru Cvito Fisković u Splitu i docentica na Fakultetu građevinarstva, arhitekture i geodezije u Splitu. Područje njezina interesa je arhitektonska povijest Dalmacije u međukulturalnom dijalogu i zaštita njezine arhitektonske baštine. Kontinuirano se stručno usavršava, recentno kao sudionica međunarodne radionice *Visualizing Venice Summer Institute* u organizaciji američkog Sveučilišta Duke u suradnji sa Sveučilištem u Padovi, a pod pokroviteljstvom Getty Foundation (2018.–2019.). Radove publicira u istaknutim domaćim i inozemnim znanstvenim i stručnim časopisima i knjigama. Sudjeluje na domaćim i međunarodnim znanstvenim skupovima i radionicama, koje redovito i organizira. Članica je uredništva časopisa *Prostor, Portal, Kvartal*.

Promišljanja o Dubrovniku i njegovu izvangradskom prostoru u ranom srednjem vijeku

Ivana
Tomas

Tijekom ranoga srednjega vijeka Dubrovnik/Ragusium stasao je u važno urbano, odnosno biskupsko središte na prostoru južne Dalmacije. Na temelju arheoloških nalaza, posebice brojne kamene plastike nastojat će se ukazati na to da u Gradu i njegovu distriktu možemo pratiti dvije veće predromaničke graditeljske etape – isprva u vidu adaptacija/obnova ranijih zdanja, a potom u podizanju novih građevina, kada bilježimo i nastanak prvih spomenika *južnodalmatinskog jednobrodnog kupolnog tipa*. Namjera je istaknuti vezanost Dubrovnička i njegova izvangradskoga prostora (napose Elafitskoga otočja) u ranome srednjem vijeku te predočiti povijesno-kulturnu pozadinu graditeljskih zahvata (obnovā i/ili izgradnji), s ciljem boljeg razumijevanja razvoja ranosrednjovjekovnoga Grada i njegova formiranja u istaknuto središte južnojadranskoga prostora. Ti će fenomeni biti promatrani i u kontekstu onovremenih političkih/crkvenih prilika na istočnoj obali Jadrana.

IVANA TOMAS je rođena u Zagrebu. Na Odsjeku za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta zaposlena je od 2009. godine. Doktorirala je 2014. s disertacijom pod naslovom *Srednjovjekovne jednobrodne crkve s kupolom južne Dalmacije i Boke kotorske*. Predaje teme iz umjetnosti romanike i gotike, a njezin istraživački interes usmjeren je na srednjovjekovnu umjetnost istočne obale Jadrana. Objavila je knjigu *Spomenici otoka Lopuda od antike do srednjega vijeka* i više znanstvenih i stručnih radova te sudjelovala u istraživačkim projektima *Reprezentativna sakralna arhitektura jadranske Hrvatske od 13. do 16. st.* (MZOS, 2009.–2014., voditelj: izv. prof. Predrag Marković), *Pontes Adriatici: mreža kulturnih razmjena na Jadranu* (Potpora istraživanju Sveučilišta u Zagrebu, 2013.–2014., voditelj: akademik Igor Fisković) i *Transformacije povijesnog pejzaža Kvarnerskih otoka* (Potpora istraživanju Sveučilišta u Zagrebu, 2015.–2018., voditelj: red. prof. Miljenko Jurković).

Integralni urbanističko- -konzervatorski pristup u primjerima istraživanja gradova u novijoj praksi Instituta za povijest umjetnosti

**Zlatko
Uzelac**

U Institutu za povijest umjetnosti od kraja 80-ih godina nastavljena je praksa primijenjenih istraživanja povijesnih gradova koju je od osnutka Instituta osobito uspostavio, poticao i usmjeravao prof. Prelog. Na iskustvu ranijih istraživanja Instituta kroz različite novije projekte težište je istraživanja usmjereno prema uspostavi integralnog urbanističko-konzervatorskog pristupa u praksi obnove povijesnih jezgri gradova, odnosno njihovih dijelova, na razvijanju metodoloških postupaka i analitičkih alata koji bi operabilnost pristupa pretvorili u mjerilo planerske prakse. Postojeći rascjep i neregulirani odnos konzervatorskih analiza i urbanističkih planerskih regulativa i dalje se produbljuje, pa je uspostava operabilnosti integralnog urbanističko-konzervatorskog pristupa od presudne važnosti za razrješenje novih nagomilanih problema u stanju povijesnih jezgri naših gradova. Okviri metodološkog pristupa i neki od razvijenih analitičkih alata bit će stoga izloženi prvenstveno na primjerima nekoliko različitih do sada realiziranih projekata Instituta.

ZLATKO UZELAC, povjesničar umjetnosti i urbanist-konzervator, bio je suvoditelj i voditelj nekoliko projekata Instituta za povijest umjetnosti (Konzervatorska studija povijesne jezgre Požege, Obnova kompleksa Dvorca u Kutjevu, Urbanističko-konzervatorska rehabilitacija prostora Tvrdave u Slavonskom Brodu i dr.).

Urbana transformacija Varaždina i Osijeka u 16. stoljeću

**Ratko
Vučetić**

Nakon bitke na Mohaču, 1526., na području Srednje Europe slijedi razdoblje dvostoljetnog ratovanja s Osmanlijama. Ratna zbivanja utjecala su i na promjene prostornih struktura gradova. Na istoku hrvatskog teritorija gradovi poprimaju orijentalna obilježja, dok se na zapadu slijede primjeri suvremenog fortificiranja i transformacije gradova renesansnih obilježja. Na primjeru dva grada, Varaždina i Osijeka, moguće je pratiti prostorne i funkcionalne promjene određene ratnim zbivanjima. Oba grada nastaju uz Dravski prometni smjer, okosnicu urbanizacije u ranijim razdobljima. U srednjovjekovnom razdoblju povijesni značaj, funkcionalna i morfološka obilježja Osijeka i Varaždina bitno se razlikuju. Tijekom 16. stoljeća mijenja se politička situacija, a na razvoj gradova utječu ratna zbivanja. Prema i danas sačuvanim slojevima arhitekture, Varaždin i Osijek smatraju se baroknim gradovima, no ključni prostorni i elementi prostornih struktura nastali su početkom Novoga vijeka. Oba grada tada poprimaju obilježja vojnih uporišta, no različitih prostorno-arhitektonskih i kulturoloških obilježja: Varaždin srednjoeuropskog, a Osijek osmanskog. Polazišta istraživanja određena su promjenama prostornih struktura gradova tijekom 16. i 17. stoljeća, a prema kojima se mogu prikazati funkcionalne, prostorne i stilske osobitosti uvjetovane ratnim zbivanjima. Početkom Novoga vijeka oba grada dosežu visok stupanj urbaniziranosti, uz jačanje centralnih funkcija, koje se održavaju kroz duži vremenski period.

RATKO VUČETIĆ diplomirao je povijest umjetnosti i etnologiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, gdje je magistrirao i doktorirao na temama s područja urbanistike. Zaposlen je u Institutu za povijest umjetnosti u Zagrebu. Istraživačka djelatnost usmjerena mu je na proučavanje gradova, sustava prostorne organizacije i profane arhitekture kontinentalne Hrvatske i srednjoeuropskog prostora. Sudjelovao je u istraživanjima i izradi niza konzervatorskih studija i elaborata gradova i arhitektonskih spomenika.

Revitalizacija povijesne jezgre Dubrovnika: Prostor, vrijeme, značenje

**Jana
Vukić**

U izlaganju se na primjeru provedenog istraživanja povijesne jezgre Dubrovnika daje sociološki osvrt na različite procese i aktere koji izravno utječu na kvalitetu života i kvalitetu prostora današnjeg Dubrovnika, ali i drugih jadranskih i mediteranskih gradova s UNESCO-ove liste zaštićene svjetske baštine. Analizira se odnos turističkoga grada i grada kao mjesta svakodnevnog života ljudi te odnos prema baštini u doba globalnoga, masovnog turizma usmjerenog na njenu intenzivnu “konzumaciju”. Sagledavanjem turizma kroz koncept moći ukazuje se na dominaciju turističkih sadržaja nad svakodnevnim potrebama stanovnika, na nedostatak vizije, sustavnog planiranja i zaštite načina života i autentičnosti mjesta – Grada Dubrovnika kao vrhunskog umjetničkog djela i ljudi koji u njemu žive kao jedinog stvarnog mjerila revitalizacije.

JANA VUKIĆ diplomirala je 2001. godine na studiju sociologije Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Od 2001. radila je u Gornjogradskoj gimnaziji u Zagrebu do rujna 2012. kada je zaposlena na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Godine 2013. obranila je doktorsku disertaciju pod naslovom *Grad u umreženom društvu – između “prostora mjesta” i “prostora tokova”* (mentor prof. emeritus Ognjen Čaldarović). Na Odsjeku za sociologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu predaje kolegije iz područja urbane sociologije i suvremene sociološke teorije na preddiplomskom, diplomskom i poslijediplomskom doktorskom studiju sociologije. Predstojnica je Katedre za urbanu sociologiju na matičnom odsjeku. Sudjelovala je u više znanstvenih istraživačkih projekata o javnom prostoru i kulturno-povijesnoj baštini. Od 2016. do 2018. vodila je istraživanje bila koautorica studije *Život u povijesnoj jezgri Dubrovnika. Sociološko-demografska studija*, a od 2019. sudjeluje izradi Plana upravljanja povijesnom jezgrom Grada Dubrovnika. S O. Čaldarovićem koautorica je još dviju knjiga iz područja urbane sociologije te više znanstvenih i stručnih radova i publikacija. Osnovna područja znanstvenog interesa: urbana sociologija, urbano planiranje, javni prostor, kvaliteta života i participacija građana.

Trinaestostoljetni urbanistički planovi i arhitektura Dubrovnika, Korčule i Raba

**Danko
Zelić**

Prema Milanu Prelogu ("Dubrovački statut i izgradnja grada 1272–1972", *Peristil*, 14–15, 1972.), trinaesto je stoljeće »najznačajnije razdoblje srednjovjekovne gradogradnje« (...), vrijeme u kojem se sve izrazitije manifestiraju »raznovrsna nastojanja da se grad odredi kao poseban oblik društvenog zajedništva«. Vrijeme je to u kojem se "konstituiraju" i najvažnija istočnojadranska komunalna središta, i to ne samo u prostornom, nego i u pravnom smislu. Polazeći od spoznaja o zastupljenosti drvenih građevina u planiranim dijelovima Dubrovnika te pokazatelja o identičnim projektnim modelima upotrijebljenima u naznačenom vremenu u Korčuli i Rabu, u izlaganju će pozornost biti usmjerena na pravnu podlogu procesa urbanističkog planiranja i procesa susljedne izgradnje stambenih kuća. Uz svjedočanstva iz gradskih statuta, biti će istaknuta i važnost starijih pravnih običaja prema kojima su pravila izgradnje stambenih objekata, pa tako i odabir građevinskog materijala, bili najuže povezani s vlasništvom nad građevinskim zemljištima.

DANKO ZELIĆ je povjesničar umjetnosti, zaposlen u Institutu za povijest umjetnosti od 1988., od 2010. u zvanju znanstvenog savjetnika. Bavi se temama iz urbane povijesti hrvatskih srednjovjekovnih gradova (Trogir, Šibenik, Dubrovnik) i istražuje njihove spomenike u svjetlu podataka u dokumentarnim i narativnim izvorima iz razdoblja od 14. do 17. stoljeća. Na studiju povijesti umjetnosti Sveučilišta u Zadru u zvanju naslovnog docenta predaje na kolegiju "Metode obrade povijesnoumjetničke građe". Član je uredništava časopisa *Radovi Instituta za povijest umjetnosti i Kvartal*.

Urbana revitalizacija gradskih središta u Zagrebu i Ljubljani

**Jelena
Zlatar
Gamberožić**

**Andelina
Svirčić
Gotovac**

Revitalizacija gradskih središta u postsocijalističkim zemljama kompleksna je tema i vezana je prvenstveno uz tranzicijski period te promjene koje utječu na kontekst urbanizma. U izlaganju će se predstaviti dva postsocijalistička glavna grada, Ljubljana i Zagreb, i njihovi modeli urbane revitalizacije središta grada. Usporedbom odabranih aspekata procesa revitalizacije: planiranja, održivog urbanog razvoja (prometna rješenja, povećanje javnih prostora i zelenih površina) i participacije građana prikazuju se glavne razlike između Ljubljane i Zagreba. Ukazuje se na tzv. dobru praksu iz Ljubljane iz koje se mogu istaknuti poboljšanja u kvaliteti života u gradskoj jezgri. Ljubljana je u procesu transformacije slijedila koncept urbane održivosti u svom urbanom prostoru pri čemu je 2016. od Europske komisije stekla titulu tzv. zelene prijestolnice (*green capital*). Revitalizacija je u Ljubljani dakle provedena na cjelovit način, uzimajući u obzir sve bitne odrednice urbane obnove i revitalizacije grada, dok je u Zagrebu parcijalna i usmjerena ka privatnim interesima te velikim dijelom 'zapela' u kontekstu tranzicijskog urbanizma.

JELENA ZLATAR GAMBEROŽIĆ rođena je 1982. godine u Zagrebu. Doktorirala je 2012. godine na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Radi kao znanstvena suradnica na Institutu za društvena istraživanja u Zagrebu. Autorica je znanstvene knjige *Urbane transformacije suvremenog Zagreba. Sociološka perspektiva* (Zagreb, 2013.). Od 2013. do 2018. bila je izvršna urednica znanstvenog časopisa *Sociologija i prostor*, a od 2018. je glavna i odgovorna urednica biblioteke *Znanost i društvo*. Članica je Hrvatskog sociološkog društva. Njezini znanstveni interesi su ruralna i urbana sociologija te sociologija prostora.

ANĐELINA SVIRČIĆ GOTOVAC viša je znanstvena suradnica na Institutu za društvena istraživanja u Zagrebu i docentica (vanjska suradnica) na Preddiplomskom studiju Šumarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Magistrirala je i doktorirala u području urbane sociologije te su njeni znanstveni interesi područja urbane i sociologije prostora, te socijalne ekologije. Vodila je veći broj znanstvenih i istraživačkih projekata te sudjelovala na mnogim znanstvenim skupovima u zemlji i inozemstvu. Duži je niz godina bila glavna i odgovorna urednica časopisa *Sociologija i prostor*, pri Institutu za društvena istraživanja. Članica je Hrvatskog sociološkog društva (HSD-a).

Platforma za kartografiju gradova panonskog prostora

**Andrej
Žmegač**

Izlaganje predstavlja i komentira neke od izvora za istraživanje gradova-tvrđava panonskog prostora. Oni potječu ponajviše iz doba Eugena Savojskog, dakle prvih desetljeća 18. stoljeća. Riječ je kako o prikazima zatečenog stanja, tako i o projektima, što nije uvijek lako odrediti. Građa je dragocjena jer dokumentira zone utvrda koje su u kasnije doba nerijetko porušene, ali se to odnosi u pojedinim slučajevima i na izgradnju unutar utvrda. Kako je djelovanje Eugena Savojskog značilo potiskivanje Turaka iz cijeloga panonskog prostora, izlaganje zahvaća i pojedine gradove izvan današnjih hrvatskih granica.

ANDREJ ŽMEGAČ studirao je povijest umjetnosti i filozofiju u Zagrebu. Od 1990. zaposlen je u Institutu za povijest umjetnosti. Doktorirao je 1997. temom o bastionskim utvrdama kontinentalne Hrvatske. Bavi se ponajviše profanom arhitektonskom baštinom, u prvome redu utvrdama srednjeg i novog vijeka. Predavao je na studiju povijesti umjetnosti na Filozofskom fakultetu u Splitu. Od 2017. vodi projekt HRZZ o Antunu Jančiću i kasnome mletačkom utvrđivanju.

Sudionici

JOŠKO BELAMARIĆ

Institut za povijest umjetnosti · jbelamar@ipu.hr

DARKA BILIĆ

Institut za povijest umjetnosti · dbilic@ipu.hr

BOJANA BOJANIĆ OBAD ŠĆITAROCI

Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu · bbojanic@arhitekt.hr

MARIJAN BRADANOVIĆ

Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci · bradanovicm@gmail.com

ANDREA ČEKO

Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu · aceko@arhitekt.hr

BISERKA DUMBOVIĆ BILUŠIĆ

Konzervatorski odjel u Rijeci · biserka.dumbovic-bilusic@min-kulture.hr

BORIS DUNDOVIĆ

Institut za povijest umjetnosti · bdundovi@ipu.hr

NADA GRUJIĆ

Trg Petra Svačića 15, Zagreb · nada.grujic@zg.t-com.hr

KATARINA HORVAT-LEVAJ

Institut za povijest umjetnosti · khorvat@ipu.hr

IRMA HUIĆ

Muzej za umjetnost i obrt · irma.huic@muo.hr

LUKA ILIĆ

Arhitektonsko-građevinski atelje, Rijeka · ilicluka074@gmail.com

VIKI JAKAŠA BORIĆ

Konzervatorski odjel u Zagrebu · vjakasa@gmail.com

MILJENKO JURKOVIĆ

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu · mjurkovi@ffzg.hr

DAMIR KRAJNIK

Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu · dkrajnik@arhitekt.hr

DINO MILINOVIĆ

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu · dmilinov@ffzg.hr

KRASANKA MAJER JURIŠIĆ

Hrvatski restauratorski zavod · kmajer@h-r-z.hr

PREDRAG MARKOVIĆ

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu · predrag.markovic@ffzg.hr

IVAN MATEJČIĆ

I. Matetića Ronjgova 10, Poreč · ivanmatejcic50@gmail.com

DUŠAN MLACOVIĆ

Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani · dusan.mlacovic@ff.uni-lj.si

RENATA NOVAK KLEMENČIĆ
Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani · renatanovakklemencic@gmail.com

MLADEN OBAD ŠĆITAROCI
Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu · scitaroci@gmail.com

MARINA OREB
Zavod za prostorno uređenje Dubrovačko-neretvanske županije
· marina.oreb@gmail.com

ANA PLOSNIĆ ŠKARIĆ
Institut za povijest umjetnosti · aplosnic@ipu.hr

IVA RAIČ STOJANOVIĆ
Šestinski dol 119f, Zagreb · ivaraicstojanovic@gmail.com

ERIK ROTH
Brahmsstr. 14, D-79104 Freiburg · h.e.roth@t-online.de

MARKO RUKAVINA
Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu · mrukavina@arhitekt.hr

BARBARA SAVIN
Zavod za prostorno uređenje Dubrovačko-neretvanske županije
· savin.barbara@gmail.com

ANĐELINA SVIRČIĆ GOTOVAC
Institut za društvena istraživanja · svircic@idi.hr

BRUNO ŠKREBLIN
Hrvatski institut za povijest · bskreb@gmail.com

ANA ŠVERKO
Institut za povijest umjetnosti · asverko@ipu.hr

IVANA TOMAS
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu · tomasi@ipu.hr

ZLATKO UZELAC
Ivane Brlić Mažuranić 54, Zagreb · zlatko.uzelac@gmail.com

RATKO VUČETIĆ
Institut za povijest umjetnosti · rvucetic@ipu.hr

JANA VUKIĆ
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu · jana.vukic@ffzg.hr

DANKO ZELIĆ
Institut za povijest umjetnosti · danko@ipu.hr

JELENA ZLATAR GAMBEROŽIĆ
Institut za društvena istraživanja · jelena@idi.hr

ANDREJ ŽMEGAČ
Institut za povijest umjetnosti · azmegac@ipu.hr

Program i sažeci

NAKLADNIK

Institut za povijest umjetnosti

Ulica grada Vukovara 68, HR-10000 Zagreb

www.ipu.hr

ZA NAKLADNIKA

Katarina Horvat-Levaj

UREDNIK

Danko Zelić

OBLIKOVANJE I PRIJELOM

Boris Dundović

TIPOGRAFIJA

Blacker Pro + Vollkorn

FOTOGRAFIJE

Krešimir Tadić: Fotografije Cresa u sklopu istraživanja

„Stare urbane formacije na istočnoj obali Jadrana“, 1961.

(Fototeka Instituta za povijest umjetnosti)

ISBN 978-953-7875-69-5

Zagreb, studeni 2019.

INSTITUT ZA POVIJEST UMJETNOSTI

Prelogová baština danas

II

INSTITUT ZA POVIJEST UMJETNOSTI

Ulica grada Vukovara 68
HR-10000 Zagreb

E ured@ipu.hr
T 01 6112 744
F 01 6112 742

www.ipu.hr

ISBN 978-953-7875-69-5